

**Recenzja rozprawy doktorskiej Pani magister Magdaleny Batora pt. „Wizerunek publiczny pracowników socjalnych – rola mediów w kształtowaniu obrazu profesji”.**

**napisanej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Kazimiera Wódcz w 2023 roku**



Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska to obszerne opracowanie. Treść rozprawy liczy 348 stron. Temat rozprawy dotyczy wrażliwej społecznie problematyki postrzegania zawodu pomocowego pracownika socjalnego. Mało jest takich zawodów, które przy wymaganiu interdyscyplinarnych kwalifikacji, wysokich kompetencji społecznych i różnorodnych umiejętności, znajdują na tak niskim poziomie w hierarchii prestiżu społecznego. Stąd podjęcie problemu eksplorującego zagadnienia przyczyn takiego stanu rzeczy jest pożądane, a diagnoza w tym zakresie może stać się przyczynkiem do podejmowania starań o poprawę statusu tej profesji. Autorka opracowała tę problematykę w ujęciu socjologicznym, odwołując się do metodologii tej dyscypliny nauki, ale pojawiło się także ujęcie prawne i historyczne. Takie podejście do tematu pracy było zdeterminowane koniecznością uwzględnienia specyficznego charakteru tego zjawiska na tle zmieniających się regulacji prawnych oraz historycznych przemian, zachodzących od czasów społeczeństwa tradycyjnego w II Rzeczypospolitej do ponowoczesnego społeczeństwa konsumpcyjnego w okresie transformacji systemowej i integracji europejskiej. W dysertacji uwzględniono również konieczność ciągłego dostosowywania się profesji pracownika socjalnego do zmieniającego się systemu polityki społecznej. Należy przy tym zaznaczyć, że w najnowszym polskim piśmiennictwie w naukach społecznych potrzebne są ukierunkowane interdyscyplinarne badania naukowe zgłębiające tę tematykę.

Przedłożona przez Autorkę praca świadczy o umiejętności dokonania wyboru ważnego przedmiotu rozważań i analiz naukowych oraz stanowi zarazem oryginalne opracowanie istotnego społecznie problemu badawczego. Należy więc uznać, że temat wybrany przez Panią magister Magdaleny Batora jako przedmiot badań jest aktualny, a także ważny z praktycznego punktu widzenia. Wybrane zagadnienia może w pełni służyć jako temat rozprawy doktorskiej.

Tytuł odnosi się do zjawiska postrzegania pracowników socjalnych za pośrednictwem medialny obraz. Odnosząc się do sformułowania tytułu recenzowanej rozprawy należy stwierdzić, że uwzględnione w nim elementy składowe nie do wszystkich wątków dysertacji są w zupełności adekwatne, bowiem jej treść jest powiązana z szerszym kontekstem tematyki określonej w tytule.

Nadanie pracy charakteru analitycznego na podstawie danych empirycznych zebranych w autorskich badaniach oznacza rozpatrywanie problemów, zjawisk, procesów z różnych stron w celu ich zrozumienia, wyjaśnienia i wskazania rekomendacji dla praktyki.

Biorąc pod uwagę, iż na prowadzenie pracy socjalnej w lokalnych społecznościach, mają wpływ niekorzystne warunki środowiskowe, cechujące się patologią społeczną, problemami rodzinnymi związanymi z przemocą domową, samotnością, biedą, bezrobociem, z problemami wychowawczymi, opieką w sytuacjach długotrwałych chorób, w tym chorób psychicznych, to efekty działań pracownika socjalnego zależne są nie tylko od jego profesjonalizmu, ale także od zróżnicowania kompetencji społecznych podmiotów powiązanych z pracownikiem socjalnym. Oczekiwane i rzeczywiste kompetencje pracowników socjalnych wyrażające się w efektach wykonywanych obowiązków zawodowych związane są zatem nie tylko z obowiązującą polityką społeczną, ale i systemem wartości świadczeniobiorców, ich stosunkiem do norm społecznych, moralnych, obyczajowych i prawnych, ujawniającym się w codziennym postępowaniu.

Autorka we Wstępie (s. 4-7) wprowadzając w tematykę rozprawy dokonała krótkiego przeglądu dotychczasowych badań ilustrujących wizerunek zawodu pracownika socjalnego. Doktorantka wskazała, że inspiracją wyboru problematyki rozprawy doktorskiej były wyniki badań z drugiej dekady lat dwutysięcznych ukazujące, że na pierwszym miejscu niskiego prestiżu zawodu pracownika socjalnego był negatywny obraz tego zawodu w środkach masowego przekazu. Należy zwrócić także uwagę na obserwowany w ostatnich latach dynamiczny wzrost różnorodnych zjawisk dysfunkcyjnych, stających się palącymi problemami społecznymi, w których rozwiązaniu muszą stawić czoła pracownicy socjalni. W związku z tym warto nie tylko poszukiwać determinantów i uwarunkowań tych niekorzystnych zjawisk, ale także zająć się drugą stroną, czyli podmiotami uwikłanymi w procesy dysfunkcyjne, które mają na celu zaprowadzanie porządku społecznego i bezpieczeństwa dla obywateli. Powinno to prowadzić do sformułowania postulatów w zakresie właściwego doboru środków oddziaływania na poprawę statusu pracowników socjalnych i podwyższania rangi ich zawodu w stosunku do podwyższanych wymogów, niezbędnych do jego wykonywania.

Określając główny cel swojej rozprawy doktorskiej, podany we wstępie Pani mgr Magdalena Batora wskazuje na potrzebę interdyscyplinarnej oceny wizerunku pracownika socjalnego w mediach (s. 6). W rozdziale metodologicznym cel badań został przywołany w nieco zmienionej formie – z dodaniem roli mediów w kształtowaniu wizerunku pracownika socjalnego (s. 189). Ale kilka akapitów wyżej został przywołany cel badawczy składający się

w trzech członów: jeden dotyczy oceny wizerunku pracowników w mediach, drugi podejmowania przez media tematyki wydarzeń powiązanych ze świadczeniem pracy socjalnej, a trzeci sposobów relacji ośrodków pomocy społecznej z mediami.

Z punktu widzenia pożądanego społecznie efektywności działań podejmowanych przez pracowników socjalnych w swojej aktywności zawodowej, a szczególności w zakresie przeciwdziałania przejawom szerzącej się patologii życia codziennego w społecznościach lokalnych, należy postulować konieczność zdecydowanych przedsięwzięć sytuujących zawód pracownika socjalnego na wyższym poziomie prestiżu społecznego. Dlatego wysoko oceniam uwzględnienie w niniejszej dysertacji podjęte analizy przyczyn degradacji zawodu pracownika socjalnego, motywacji do poprawy wizerunku pracy socjalnej oraz ukazanie obrazu tej niedocenianej profesji, w świetle wyników autorskich badań empirycznych zrealizowanych w interdyscyplinarnym kontekście. Do wymienianych przez Doktorantkę we Wstępie dyscyplin naukowych, reprezentujących dziedziny nauk społecznych i humanistycznych, dodałabym ze swej strony jeszcze takie dyscypliny jak prawo i historia. Oceniając zasadność przesłanek podjęcia przez Doktoranta analizowanej problematyki, można je uznać za zrozumiałe i wystarczające.

Pod koniec Wstępu Doktorantka opisuje strukturę podziału treści i ogólnie zapowiada tematykę kolejnych rozdziałów pracy w jej pierwszej i drugiej części, pozostawiając jakby niedokończony wątek odnoszący się do trzeciej części, najbardziej istotnej poznawczo. Można wskazać, że w Spisie treści po numeracji rzymskiej praktykuje się wstawianie kropek a nie dwukropków. Zaś numery podrozdziałów dla przejrzystości składają się z kilku cyfr, z których pierwsza odnosi się do numeru rozdziału, druga nadaje numer podrozdziałowi pierwszego rzędu, a ewentualna trzecia – numer podrozdziałowi drugiego rzędu.

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi typowy układ składający się z części teoretycznej, metodologicznej i empirycznej. Rozpoczyna się Spisem treści i Wstępem. Składa się z czterech rozdziałów. Pracę wieńczy Zakończenie, po którym Autorka zawarła Bibliografię, Spis tabel, Spis wykresów, Spis rysunków oraz Aneks. W Aneksie zamieszczono pięć załączników: klucze kategoryzacyjne – prasa ogólnopolska, lokalna (samorządowa), branżowa, programy interwencyjne oraz kwestionariusz ankiety.

Intitulacja poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów pracy jest właściwa. Objętość poszczególnych rozdziałów zróżnicowana. Dwa najobszerniejsze rozdziały, II o charakterze teoretycznym i IV zawierający analizę wyników badań empirycznych, liczą po prawie 100 stron. Z kolei najkrótszy opisujący metodykę badań własnych – rozdział III – stanowi prawie jedną trzecią objętości najdłuższego rozdziału. Zaś pierwszy rozdział opisujący historyczno-

społeczne uwarunkowania pracy socjalnej zawarty jest na 76 stronach. Jednak pod względem ogólnej struktury podziału treści recenzowana praca nie budzi żadnych zastrzeżeń.

W rozdziale I rozprawy zatytułowanym: „Ewolucja systemu pomocy społecznej w Polsce po 1989 roku” (s. 8-83), zostały zamieszczone podrozdziały odnoszące się do zagadnień związanych z charakterystyką pomocy społecznej z perspektywy historycznej, począwszy od dobroczynności do profesjonalnej pomocy społecznej realizowanej przez państwo i z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, a także rozdziały, w których zawarto ocenę pomocy społecznej przez opinię publiczną. Można by tu wskazać na pewną nieścisłość tytułu rozdziału z pierwszym podrozdziałem, bowiem tytuł rozdziału sugeruje historiografię począwszy od czasów transformacji ustrojowej w 1989 r., a w podrozdziale zawarto ujęcie pierwszych form dobroczynności sięgających czasów zaborów, ustawodawstwa o pomocy społecznej II Rzeczypospolitej Polskiej.

W podsumowaniu rozdziału pierwszego Autorka nawiązuje do pojawiania się przed pracownikami socjalnymi coraz nowych wyzwań, nakładających kolejne zadania np. zasiłki 500+, pandemia Covid-19, uchodźcy. Podnosi także jednostronne nastawienie mediów, upatrujących w działaniach pracy socjalnej sensacyjnych wydarzeń.

Rozdział II zatytułowany: „Zawód pracownika socjalnego – ugruntowanie teoretyczne (s. 84-180) zawiera pięć podrozdziałów. Dotyka on także strony historycznej sięgającej XIX wieku, tym razem z perspektywy zawodu pracownika socjalnego. Profesjonalizację zawodu pracownika socjalnego rozpatruje autorka w kategoriach socjologicznych i prawnych. Z kolei omawiając zasady i wartości jako naczelne reguły postępowania pracowników socjalnych odwołuje się do godności ludzkiej w relacjach pracownik socjalny- klient. Nakreślając obszary działania pracowników socjalnych wskazuje na wielość zadań, działań, funkcji i ról, jakie oni pełnią wykonując swoją pracę w skomplikowanych, a niejednokrotnie niebezpiecznych sytuacjach. Oceniając zawód pracownika socjalnego przez pryzmat uciążliwości i ryzyka w prowadzeniu pracy socjalnej, doktorantka zwraca uwagę na powołanie, pasję czy misję utożsamianą z tym zawodem.

W podsumowaniu drugiego rozdziału Autorka konfrontuje wysoki stopień profesjonalizacji zawodu pracownika socjalnego połączony z narażaniem życia i zdrowia w stosunku do niskiego prestiżu tego zawodu ujawniającego się poprzez nieadekwatne do wymagań zarobki i brak szacunku społecznego.

Można zwrócić uwagę, że przywołując różnorodne konteksty pracy socjalnej autorka nie odniosła się do modyfikacji ról pracownika socjalnego we wprowadzanych dobrowolnie przez samorządy centrach usług społecznych, powołanych na mocy Ustawy o realizowaniu

usług społecznych przez centrum usług społecznych z dnia 19 lipca 2017 r. (Dz. U. 2017 poz. 1818), która weszła w życie 1 stycznia 2020 r. Poprzez to, że w CUS wachlarz pomocowy jest znacznie szerszy aniżeli w ośrodkach pomocy społecznej, pracownicy CUS są zobligowani do podejmowania ścisłej współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w gminie, organizatorami społeczności lokalnej animującymi działania samopomocowe, wolontariackie oraz wsparcie sąsiedzkie.

Odnosząc się do całości treści zawartych w pierwszej części recenzowanej dysertacji doktorskiej, można jeszcze zauważyć brak usytuowania problemów badawczych podejmowanych w niniejszej dysertacji, w szerszych ramach teoretycznych współczesnych koncepcji pracy socjalnej. Odniesienie do teoretycznych paradygmatów mogłoby pozwolić na weryfikację zawartych w nich treści w oparciu o wyniki podjętych badań empirycznych.

O ile dwa pierwsze rozdziały pracy miały charakter wprowadzający, o tyle kolejne dwa są niewątpliwie kluczowe dla podjętej tematyki, zakreślonej w tytule dysertacji.

Rozdział III (s. 181-211) stanowi ważny element rozprawy, określający konceptualizację podejmowanych autorskich badań empirycznych.

Po zdefiniowaniu i określeniu funkcji metodologii badań naukowych Doktorantka uzasadnia konieczność realizacji badań empirycznych dotyczących sposobu prezentowania pracowników socjalnych w mediach. Za przedmiot swoich autorskich badań obrała wizerunek pracownika socjalnego w dyskursie medialnym. Celem tych badań jest opis i wyjaśnienie określonego przez media wizerunku pracownika socjalnego. Ze względu na mało znany przedmiot badań Autorka zrezygnowała z postawienia hipotez badawczych. Postawiła jedynie problem badawczy sformułowany jak pytanie, z którego wysnuła dziewięć szczegółowych pytań badawczych.

Z dostępnego wachlarza metod i technik badawczych wybrała technikę ankiety w metodzie sondażowej oraz metodę analizy treści. Stosując technikę ankiety sporządziła kwestionariusz ankiety zawierający 15 pytań otwartych. Jest to dosyć nietypowy przykład kwestionariusza ankiety, ponieważ zwykle pytania otwarte stosuje się w kwestionariuszu wywiadu ustrukturyzowanego. Ponadto wszystkie pytania (oprócz dwóch pierwszych zaczynających się od „Ilu?”) są sformułowane jednakowo i zaczynają się od słowa „Czy?”. Jest to pytanie filtrujące. Zwykle badacz zapisuje w kafeterii do wyboru przez respondenta: „tak”, „nie” i dopiero w kolejnym pytaniu daje możliwość uzasadnienia wybranej odpowiedzi. W kwestionariuszu tym nie zamieszczono metryczki charakteryzującej cechy społeczne respondentów, ponieważ sondaż został przeprowadzony w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie. Łącznie rozesłano kwestionariusz ankiety do 184

instytucji na terenie województwa śląskiego. W osobnym podrozdziale omówiono możliwości i ograniczenia stosowania badań sondażowych.

Do metody analizy treści Doktorantka opracowała cztery klucze kategoryzacyjne zamieszczone w aneksie (patrz s. 3. niniejszej recenzji). W wyodrębnionym podrozdziale dokonano przeglądu możliwości i ograniczeń wynikających ze stosowania tej metody badawczej. Do analizy treści dobrano bogaty zestaw tytułów prasy ogólnopolskiej, samorządowej lokalnej i branżowej, w których wyróżniono gatunki dziennikarskie ujmujące problematykę dotyczącą pracy socjalnej. Przyjęto dosyć długi, bo czteroletni czasokres analizy wybranych pism.

Rozdział IV rozprawy o charakterze empirycznym zatytułowany: „Wizerunek publiczny pracowników socjalnych” (s. 212-305) podzielony jest na trzy podrozdziały, nie odnoszące się w sposób bezpośredni do wizerunku pracownika socjalnego, jak sugeruje tytuł rozdziału, lecz do działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (poza sformułowaniem w pierwszym podrozdziale „Zawód pracownika socjalnego”). Tytuły podrozdziałów brzmią zatem niezbyt dokładnie, bo ich treści odnoszą się także do pracowników socjalnych. Tytuły pierwszego i trzeciego podrozdziału sugerują, że analiza wyników autorskich badań odnosić się będzie do odzwierciedlenia działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w mediach ogólnopolskich i w prasie samorządowej (lokalnej). Tym samym pominięte zostają inne media samorządowe i prasa branżowa.

Prezentując w pierwszym podrozdziale badania empiryczne poczynione z wykorzystaniem prasy ogólnopolskiej, Doktorantka dokonuje analizy treści wybranych pięciu periodyków, zarówno pod względem liczebności, struktury, częstotliwości występowania i zawartości merytorycznej różnych gatunków dziennikarskich, publikowanych na temat działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, jak i ich pracowników. Przedstawiła także wyniki analizy treści dwóch ogólnopolskich telewizyjnych programów interwencyjnych. Na zakończenie pierwszego podrozdziału wysunięto 11 konstruktywnych wniosków odzwierciedlających nasilenie negatywnych i pozytywnych charakterystyk pojawiających się w analizowanych ogólnopolskich mediach w odniesieniu do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i pracowników socjalnych.

Zgodnie z tytułem drugiego podrozdziału Doktorantka skupić się powinna na analizie sondażu przeprowadzanego w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej województwa śląskiego na szczeblu gminnym i powiatowym. Trzeba tu przyznać dużą skrupulatność Badaczki, która dotarła do wszystkich palcówek tego typu w badanym województwie (184), a także skuteczność w otrzymaniu ponad 90% zwrotności ankiet, co jest bardzo dużym

osiągnięciem. Nie jest jasne dlaczego po 4,5 stronach tekstu przedstawiającego wyniki badań ankietowych Doktorantka rozpoczyna analizę treści w czterech periodykach prasy branżowej (s. 240-243). Po czym znowu przechodzi do kontynuacji wnikliwej analizy działań badanych instytucji pomocowych, prowadzonych w kierunku upowszechniania w przestrzeni publicznej wiedzy o efektach pracy swoich pracowników socjalnych. Zaznaczyć należy tylko, że Doktorantka potraktowała stosunkowo pobieżnie aktywność instytucji pomocowych na portalach społecznościowych. Otóż podała jedynie fakt posiadania przez badane instytucje profilu np. na Facebooku, a samo założenie tego narzędzia komunikacji w cyberprzestrzeni nie spełni swojej funkcji, jeśli po pierwsze pracownicy instytucji nie zadbają o zapraszanie internautów do swojego profilu, po drugie jeśli systematycznie nie wstawiają postów informujących o aktualnych wydarzeniach danej instytucji i po trzecie, jeśli na bieżąco nie odpowiadają na komentarze zainteresowanych działalnością promowanej instytucji. W zamieszczonych w tym podrozdziale obszernych rozważaniach brakuje moim zdaniem pogłębionego kontekstu dotyczącego oceny wizerunku pracownika socjalnego w przestrzeni medialnej. Tego typu odniesienia byłyby właściwym dopełnieniem obszernej charakterystyki działań public relations prowadzonych w poszczególnych badanych instytucjach pomocy społecznej, wskazującym na realizację postawionego celu niniejszej dysertacji.

W trzecim podrozdziale Doktorantka poddała analizie treści zawartość dziewięciu periodyków samorządowych w wybranych dziewięciu gminach miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich województwa śląskiego, pod kątem liczebności i częstotliwości zamieszczania w nich tekstów odnoszących się do działalności pracowników socjalnych oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, funkcjonujących na terenach badanych gmin. W analizie tej słusznie koncentruje się na przywoływaniu wagi zagadnień podnoszonych w publikacjach z obszarów, którymi zajmują się instytucje pomocy społecznej, jak również na ich wydźwięku w kontekście pozytywnego, negatywnego i neutralnego wizerunku instytucji pomocowych w lokalnych społecznościach. W tym podrozdziale zamieszczone są także wycinki z pism samorządowych ukazujące graficzną formę artykułów ilustrujących lokalne działania jednostek odpowiedzialnych za pracę socjalną w swoich środowiskach lokalnych. Na koniec rozdziału Autorka zwraca uwagę na typ treści stanowiących „dobre praktyki”, wymiar i strukturę tematyczną artykułów w badanych pismach, podkreślając pozytywny wydźwięk wizerunku funkcjonowania pomocowych instytucji i brak odniesień do pracowników socjalnych jak grupy zawodowej. Przywołała także po raz kolejny brak zainteresowania samych jednostek pomocowych w promowaniu swoich działań i środków, którymi dysponują.

Zestawiając wnioski Autorki wyprowadzone z Jej badań w kontekście ich adekwatności do tytułu dysertacji można odnieść wrażenie, że nie wybrzmiało w pracy wyraźne powiązanie odpowiednich działań ze strony konkretnych pracowników socjalnych w odniesieniu do działań instytucji pomocowych jako całości. W związku z tym pojawił się dysonans pomiędzy tytułem dysertacji przywołującym wizerunek pracownika socjalnego oraz tej profesji w mediach, a zawartością zebranego materiału empirycznego, analizowanego pod kątem relacji jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z mediami.

Oceniając strukturę i zakres rozdziału IV, generalnie należy stwierdzić, że podział zebranego podczas badań autorskich materiału empirycznego został dokonany według kryterium zastosowanych metod i technik badawczych, a nie według postawionych pytań badawczych.

Pracę zamyka Zakończenie (s. 306-314), w którym Autorka dokonuje interpretacji treści medialnych doniesień z punktu widzenia zapotrzebowania odbiorców na sensacyjne wiadomości. Konfrontuje stereotyp negatywnego nastawienia przedstawicieli mediów do pracowników socjalnych z niechęcią do mediów samych pracowników socjalnych. Krytycznie odnosi się do niskiej aktywności instytucji pomocy społecznej w promowaniu własnych działań na forum dostępnych mediów, diagnozując stan rzeczy na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych w badanych instytucjach w województwie śląskim. Poruszone przez Badaczkę okoliczności mają wpływ na kształtowanie niekorzystnego wizerunku zawodu pracownika socjalnego w przekazie medialnym.

Na podstawie sporządzonej diagnozy wysuwa siedem rekomendacji kierowanych do otoczenia pracowników socjalnych i 11 do przedstawicieli instytucji pomocowych. Są to przemyślane, konkretne propozycje rozwiązań usprawniających obieg informacji pomiędzy sferą instytucjonalną pracy socjalnej a interesariuszami i przestrzenią medialną. Przedstawione rekomendacje stanowią ważny rezultat przeprowadzonych w ramach dysertacji analiz i z całą pewnością zasługują na uwagę.

W Zakończeniu nie wybrzmiewa jednak skrupulatne odnoszenie wyników autorskich badań Doktorantki do postawionych w części metodologicznej dziewięciu problemów badawczych. Co prawda rezygnując z formułowania hipotez badawczych omija procedurę weryfikacji, ale postawione problemy badawcze w formie pytań, wymagają udzielenia na nie odpowiedzi. Tymczasem w Zakończeniu pojawiają się nowe pytania (s. 307). W pięciu pierwszych z nich można odnaleźć konteksty odnoszące się do zagadnień postawionych w pięciu pierwszych pytaniach badawczych (s. 190). Cztery kolejne pytania (s. 307) nawiązują do trzech ostatnich pytań badawczych (s. 190-191). Na poszczególne pytania ani z zestawu



podanego w części metodologicznej, ani w Zakończeniu nie udzielono *expressis verbis* odpowiedzi. Zatem brakuje mi w dysertacji spójności prowadzonych wywodów w kontekście tematu dysertacji, postawionego w niej celu i pytań badawczych. Oczekiwanym zwieńczeniem poszczególnych wątków, pokazującym w jakim celu Autorka wnikliwie omawia materiał empiryczny zebrany za pomocą narzędzi badawczych, byłoby odniesienie do pytań badawczych wynikających z celu dysertacji.

Doktorantka wykazała się natomiast odpowiednią wiedzą na temat uwarunkowań społecznych, historycznych, prawnych pracy socjalnej, powiększających się uciążliwości w wykonywaniu zawodu pracownika socjalnego w kontekście nowych obowiązków, a także dokonała, w oparciu o autorskie badania, diagnozy stanu działań promocyjnych instytucji pomocowych w przestrzeni medialnej. Na pozytywną ocenę zasługuje także porównawcze odwoływanie się do podobnych badań przeprowadzanych w innych regionach. Na podstawie zebranego w dysertacji materiału empirycznego można było wyciągnąć wnioski sięgające pod powierzchnię zbadanych zjawisk i na tej podstawie doszukiwać się w większym stopniu, niż to uczyniono w dysertacji, determinant zauważonych niedociągnięć na linii instytucje pomocy społecznej – media.

Można zatem pokusić się o wysunięcie tezy, że instytucje pomocy społecznej jako jednostki samorządowe, finansowane z zewnątrz, nie prowadzące działalności biznesowej, nie działające na konkurencyjnym rynku, czują się zwolnione z prowadzenia działań marketingowych, nie są zobligowane do promowania swoich działań. Nie muszą bowiem zabiegać o klientów, a przy rosnących zadaniach wobec obsługiwanych świadczeniobiorców, raczej korzystniejsze byłoby zmniejszanie liczby klientów.

Dokonany przez Autorkę wybór materiałów źródłowych i publikacji świadczy o orientacji w literaturze przedmiotu. Bibliografia wskazuje na znajomość literatury i badań empirycznych oraz prawodawstwa z zakresu pracy socjalnej. Autorka wykazała umiejętności właściwego wykorzystania pozycji przydatnych dla omówienia podjętego tematu. Bibliografia ujęta na stronach 315-334 zawiera 154 pozycji zwartych i artykułów w czasopismach. W zestawie pozycji bibliograficznych wyróżniono Akty prawne (50), Strony internetowe (48), Komunikaty (4), Uchwały (5) i Wyroki sądów (4). Zasadna jest ocena, iż Doktorantka przeprowadziła obszerną kwerendę, w wyniku której zebrała bardzo bogatą bazę źródłową i dzięki temu wykorzystwała istotne dla rozważanej problematyki prace i dokumenty źródłowe. Odnośnie formalnej strony Bibliografii, to szkoda, że po nazwiskach autorów podawane są jedynie inicjały imion, a nie całe imiona. O ile w przypisach podawanie inicjałów imion jest właściwe, o tyle w wykazie literatury rozprawy doktorskiej podanie całych imion byłoby

dobrze widziane i dostarczało pełniejszej informacji o autorach. W przypisach przyjmuje się zasadę umieszczania inicjałów imion przed nazwiskiem, natomiast Autorka tę kolejność odwróciła.


Pod względem warsztatowym oraz językowym rozprawa doktorska zasługuje na pozytywną ocenę. Autorka wykazała odpowiednią staranność pisarską. Należy też stwierdzić, iż umiejętnie posługuje się ona językiem naukowym i pod tym względem dysertacja nie budzi zastrzeżeń.

Uwzględnienie - w przypadku przyszłej publikacji – wyrażonych w recenzji propozycji, dodania niektórych zagadnień, może jedynie podnieść jej i tak wysoko ocenianą wartość.

Konkludując, należy stwierdzić, że ogólna ocena przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej jest pozytywna. Strona merytoryczna rozprawy nie budzi zastrzeżeń.

Wypracowane przez Doktorantkę oceny i propozycje stanowią wartościowy głos w dyskusji nad koniecznością wypracowania nowego, pozytywnego wizerunku zawodu pracownika socjalnego. Trzeba docenić bardzo obszerną i wartościową warstwę empiryczną recenzowanej pracy doktorskiej. Wypada wyrazić słowa uznania dla Pani magister za solidnie wykonaną pracę w obszarze badań empirycznych z podjętego w pracy tematu. W swojej obszernej dysertacji poddała rzetelnej analizie zagadnienia związane z pracą socjalną oraz z należytą starannością omówiła istotne zagadnienia

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że rozprawa doktorska Pani magister Magdaleny Batora spełnia wymogi zawarte w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2017, poz. 1789) w zw. z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1669 ze zm.) i stanowi podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora nauk socjologicznych. Wnoszę zatem o dopuszczenie Pani magister Magdaleny Batora do dalszych etapów przewodu doktorskiego.



Krystyna Leśniak-Moczuk